UBND TỈNH THANH HOÁ **SỞ NÔNG NGHIỆP VÀ PTNT**	**CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM** **Độc lập – Tự do – Hạnh phúc**
Số: 2322 / SNN&PTNT-TT&BVTV	*Thanh Hóa, ngày 16 tháng 6 năm 2022*
V/v viết bài tham luận Hội nghị, Hội thảo triển khai chương trình hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2021-2025.	

Kính gửi: Sở Khoa học và Công nghệ

Sở Nông nghiệp và PTNT nhận được Công văn số 781/SKHCN-QLCNg ngày 01/6/2022 của Sở Khoa học và Công nghệ về việc mời viết bài tham luận Hội nghị, Hội thảo triển khai chương trình hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2021-2025.

Sở Nông nghiệp và PTNT đã viết bài tham luận với nội dung: Giải pháp thúc đẩy hoạt động bảo hộ Quyền sở hữu trí tuệ đối với giống cây trồng trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2022-2025. *(Có bài viết kèm theo).*

Sở Nông nghiệp và PTNT đề nghị Sở Khoa học và Công nghệ tổng hợp tham luận để phục vụ Hội nghị, Hội thảo./.

Nơi nhận:
- Như trên;
- Giám đốc Sở (để báo cáo);
- Lưu: VT, TT&BVTV.

KT. GIÁM ĐỐC
PHÓ GIÁM ĐỐC

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
SỞ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN
TỈNH THANH HÓA

Hoàng Viết Chọn

GIẢI PHÁP THÚC ĐẨY HOẠT ĐỘNG BẢO HỘ QUYỀN SỞ HỮU TRÍ TUỆ ĐỐI VỚI GIỐNG CÂY TRỒNG TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH GIAI ĐOẠN 2022-2025

Sở NN&PTNT tỉnh Thanh Hóa

Ngày nay, tri thức đã trở thành một "nguồn của cải mới", động lực mới tạo ra sự thịnh vượng trong xã hội. Lợi thế cạnh tranh chủ yếu của mỗi nền kinh tế ngày càng phụ thuộc vào khả năng phát triển và ứng dụng khoa học – công nghệ vào sản xuất. Xu thế này đã khẳng định tài sản trí tuệ và quyền sở hữu tài sản trí tuệ ngày càng trở nên quan trọng. Việc bảo hộ sở hữu trí tuệ (SHTT) hiện nay được xem vừa mang tính nguyên tắc cơ bản, vừa mang tính cấp bách trong sự vận động của nền kinh tế Việt Nam nói riêng và thế giới chung. Thực tế này cũng đặt ra yêu cầu phải gia tăng mối quan tâm tới vấn đề SHTT cả trên phương diện lý luận lẫn thực tiễn cho mỗi quốc gia nếu muốn tồn tại và hội nhập thành công nhằm bảo vệ quyền tác giả.

Vấn đề bảo hộ quyền SHTT có ý nghĩa và vai trò vô cùng quan trọng đối với không chỉ chủ thể quyền SHTT, người tiêu dùng, chủ thể sản xuất, kinh doanh, mà còn liên quan đến vấn đề phát triển của quốc gia. * *Đối với chủ thể quyền SHTT*: Bảo hộ quyền SHTT khuyến khích tạo động lực cho sự sáng tạo, thúc đẩy những nỗ lực, cống hiến của nhiều cá nhân vào hoạt động cải tiến kỹ thuật, nghiên cứu khoa học nhằm tạo ra những sản phẩm vật chất và tinh thần cho xã hội. Sở hữu trí tuệ là kết quả của một quá trình sáng tạo, đầu tư trí tuệ, tiền bạc, công sức của cá nhân, tổ chức. Hoạt động lao động sáng tạo trí tuệ mong muốn đạt được những lợi ích nhất định trong việc nghiên cứu. Bằng việc bảo hộ tài sản trí tuệ, nhà nước khuyến khích và hỗ trợ những tổ chức, cá nhân sáng tạo nhiều hơn. Bởi bảo hộ tài sản trí tuệ sẽ đảm bảo quyền (quyền nhân thân và quyền tài sản) của các chủ sở hữu đối với sản phẩm mà mình sáng tạo ra; ** *Đối với chủ thể sản xuất, kinh doanh*: Bảo vệ quyền SHTT cũng góp phần giảm thiểu tổn thất cho các nhà sản xuất, kinh doanh và thúc đẩy họ phát triển sản xuất và kinh doanh hợp pháp; *** *Đối với người tiêu dùng:* Bảo vệ quyền SHTT hiệu quả sẽ giúp cho người tiêu dùng có cơ hội lựa chọn và được sử dụng các dịch vụ, hàng hóa chất lượng cao, đáp ứng được các nhu cầu của người tiêu dùng. Bảo vệ quyền SHTT đã hạn chế được các hành vi vi phạm SHTT, tạo ra hàng nhái hay hàng kém chất lượng và các hành vi cạnh tranh không lành mạnh khác; **** *Đối với quốc gia*: SHTT được khẳng định là "một công cụ đắc lực để phát triển kinh tế", cho nên việc bảo vệ quyền SHTT hiệu quả sẽ tạo ra môi trường cạnh tranh lành mạnh. Đây là động lực thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, thu hút chuyển giao công nghệ, nhận được đầu tư nước ngoài. Trong bối cảnh hội nhập quốc tế hiện nay, cùng với sự luân chuyển mạnh mẽ và liên tục của các tài sản hữu hình cũng như tài sản vô hình giữa các quốc gia, việc bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ còn góp phần bảo vệ lợi ích quốc gia. Bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ là nghĩa vụ bắt buộc và là điều kiện tiên quyết đối với các quốc gia là thành viên của Tổ chức thương mại thế giới (WTO) và với những quốc gia muốn trở thành thành viên của Tổ chức này. Nhiều nước, đặc biệt là các nước phát triển, đã coi việc bảo hộ quyền SHTT là một điều kiện không thể thiếu để

thiết lập mối quan hệ thương mại, việc thực hiện không đầy đủ về việc bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ có thể tạo ra sự căng thẳng về thương mại. Do đó, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ còn góp phần trong việc thúc đẩy hoạt động thương mại lành mạnh trên phạm vi toàn cầu.

Trong những năm qua, Việt Nam đã xây dựng hệ thống pháp lý về SHTT, theo Luật Sở hữu trí tuệ, việc xác lập quyền SHTT gồm 3 nội dung chính: quyền tác giả đối với các tác phẩm, quyền sở hữu công nghiệp và quyền đối với giống cây trồng.

Theo Điều 4, Luật Sở hữu trí tuệ, Giống cây trồng là quần thể cây trồng thuộc cùng một cấp phân loại thực vật thấp nhất, đồng nhất về hình thái, ổn định qua các chu kỳ nhân giống, có thể nhận biết được bằng sự biểu hiện các tính trạng do kiểu gen hoặc sự phối hợp của các kiểu gen quy định và phân biệt được với bất kỳ quần thể cây trồng nào khác bằng sự biểu hiện của ít nhất một tính trạng có khả năng di truyền được; *Quyền đối với giống cây trồng* là quyền của tổ chức, cá nhân đối với giống cây trồng mới do mình chọn tạo hoặc ***phát hiện*** và phát triển hoặc được hưởng quyền sở hữu.

Quyền đối với giống cây trồng được xác lập trên cơ sở quyết định cấp Bằng bảo hộ giống cây trồng của cơ quan nhà nước có thẩm quyền theo thủ tục đăng ký quy định tại Luật Sở hữu trí tuệ. Văn bằng bảo hộ giống cây trồng là văn bản do Cục Trồng trọt-Bộ NN&PTNT cấp cho tổ chức, cá nhân nhằm xác lập quyền đối với giống cây trồng.

Bảo hộ giống cây trồng (bảo hộ quyền đối với giống cây trồng) là một dạng sở hữu trí tuệ (SHTT) mà nó dành cho chủ sở hữu (hoặc tác giả) giống cây trồng một quyền được độc quyền khai thác giống cây trồng, để chủ sở hữu quyền có điều kiện thu lại những chi phí cho quá trình đầu tư vào công tác chọn tạo hoặc phát hiện và phát triển giống cây trồng mới. Việc thu lại những chi phí của chủ sở hữu (hoặc tác giả) có thể bằng cách tự khai thác (độc quyền sản xuất giống để bán) hoặc cho phép người khác khai thác rồi thu tiền bản quyền từ người khai thác. Nhờ cơ chế này mà chủ sở hữu có thể tái đầu tư cho việc nghiên cứu chọn tạo hoặc phát hiện và phát triển giống cây trồng mới tiếp theo và do vậy tạo ra nhiều giống cây trồng cho sản xuất. Ngoài ra, việc bảo hộ giống cây trồng còn mang nhiều ý nghĩa quan trọng: Hỗ trợ công tác bảo tồn và tăng đa dạng nguồn gen cây trồng; Tăng số lượng tác giả tham gia chọn tạo và phát triển giống cây trồng mới; Chọn tạo giống gắn với nhu cầu thị trường; Chất lượng giống trong sản xuất được duy trì; Các chủ sở hữu quyền đối với cây trồng có cơ hội tiếp nhận đầu tư vào sản xuất giống; Bảo hộ giống cây trồng là một trong những biện pháp đảm bảo cho nông dân được sử dụng giống cây trồng có năng suất cao, chất lượng tốt, ít sâu bệnh, tạo ra sản phẩm có sức cạnh tranh cao trên thị trường.

Bảo hộ giống cây trồng có nét đặc thù riêng so với việc bảo hộ các đối tượng khác của quyền SHTT. Nếu các dạng sản phẩm trí tuệ khác của con người là những dạng cố định như sáng chế, nhãn hiệu hàng hóa, tên thương mại... thì giống cây trồng là một đối tượng đặc biệt khi bản thân nó là một cơ thể sống, có sự biến đổi trong quá trình tồn tại và trong các hoàn cảnh khác nhau. Chính vì vậy, để được bảo hộ, giống cây trồng phải thỏa mãn các điều kiện rất đặc thù như tính đồng nhất, tính ổn định,

tính khác biệt,… và trước khi cấp văn bằng bảo hộ phải trải qua một quy trình khảo nghiệm kỹ thuật rất phức tạp.

Hiện nay, khâu nghiên cứu, chọn tạo giống cây trồng vẫn là một trong những yếu tố quan trọng hàng đầu trong lĩnh vực sản xuất nông nghiệp. Trên thị trường hiện nay có rất nhiều chủng loại giống cây trồng, nhưng số lượng giống được nghiên cứu và sản xuất trong nước còn khá khiêm tốn. Chính vì vậy, việc nghiên cứu, chọn tạo, lai tạo và bảo hộ những giống cây trồng mới sẽ giúp đa dạng hóa các loại giống cây trồng từ đó gia tăng giá trị cho ngành sản xuất nông nghiệp.

Thời gian qua, Thanh Hóa đã chủ động tích cực và triển khai có hiệu quả công tác quản lý nhà nước về SHTT cũng như hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ cho doanh nghiệp và các chủ thể .

Đối với hoạt động bảo hộ giống cây trồng trên địa bàn tỉnh trong giai đoạn từ 2016 đến nay, Ngành Nông nghiệp đã tuyên truyền hướng dẫn cho các doanh nghiệp tích cực triển khai thực hiện; đến nay trên địa bàn tỉnh đã có 16 giống cây trồng được Cục Trồng trọt cấp văn bằng bảo hộ giống cây trồng gồm: Giống lúa Bắc Thịnh, Bắc Xuyên của Công ty TNHH Giống cây trồng Bắc Trung Bộ; Thanh ưu 3, Thanh ưu 4 của Trung tâm NCƯDKHCN GCT Thanh Hóa nay là Viện Nông nghiệp Thanh Hóa; Hồng Đức 9 của Trường Đại học Hồng Đức; giống Hương Thanh 8 và Hương Thanh 10 của Công ty TNHH Phát triển Nông nghiệp Hồng Đức; giống Lam Sơn 8, Thuần Việt 1, Thanh Hoa ưu, Thanh Hương của Công ty CP Giống cây trồng Thanh Hóa; Sumo của Công ty TNHH Nông nghiệp Hữu cơ TH; Hana 318, Hana 112, Hana 167, Hana số 7 của Công ty TNHH hạt giống Hana. Bên cạnh việc hỗ trợ các đơn vị trong quá trình xây dựng hồ sơ để được cấp văn bằng bảo hộ, ngành đã thực thi công tác bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ, hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ thông qua nhiệm vụ quản lý nhà nước. Cụ thể trong quá trình thanh tra, kiểm tra các cơ quan chuyên môn của Sở đã tích cực hướng dẫn việc thông tin, quảng bá trên lô gô, bao bì sản phẩm theo đúng quy định; phát hiện và xử lý kịp thời các hành vi sản xuất, kinh doanh hàng giả, hàng nhái, hàng vi phạm quyền sở hữu trí tuệ. Trong năm 2021, tính riêng đối với lĩnh vực giống cây trồng, Thanh tra Sở và các Chi cục có chức năng thanh tra chuyên ngành thực hiện 02 cuộc thanh tra liên ngành về kinh doanh giống cây trồng và chất lượng giống cây trồng. Số tổ chức, cá nhân được thanh tra, kiểm tra: 61; tiến hành lấy 82 mẫu giống để phân tích chất lượng, phát hiện 9 mẫu vi phạm về chất lượng; số cơ sở vi phạm: 08 cơ sở , tổng số tiền xử phạt vi phạm hành chính là: 42.360.000 đồng. Trong các cuộc thanh tra, kiểm tra không phát hiện các trường hợp vi phạm về bản quyền, sở hữu trí tuệ; một số trường hợp vi phạm về chất lượng, kinh doanh sản phẩm không ghi nội dung bắt buộc trên nhãn hàng hóa… đã được phát hiện, xử lý kịp thời.

**** Trong quá trình triển khai thực hiện Chương trình hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ trên địa bàn tỉnh đối với hoạt động bảo hộ giống cây trồng nói riêng và bảo hộ quyền SHTT nói chung, ngành Nông nghiệp nhận thấy có những thuận lợi và khó khăn như sau:***

Thuận lợi:

- Với sự phát triển của nền kinh tế tri thức, SHTT đang ngày càng đóng vai trò quan trọng, là yếu tố cốt lõi để thúc đẩy hoạt động đổi mới sáng tạo, bảo đảm môi trường đầu tư, duy trì lợi thế cạnh tranh và bảo vệ lợi ích doanh nghiệp. Các văn bản Luật và dưới Luật cơ bản đã hoàn thiện đồng thời cơ chế, chính sách hỗ trợ hoạt động bảo hộ giống cây trồng mới đã khuyến khích các doanh nghiệp, tác giả tích cực tham gia nghiên cứu, chọn tạo, phát triển các giống cây trồng mới, số lượng doanh nghiệp, tác giả tham gia ngày càng tăng; hoạt động bảo hộ giống cây trồng mới giúp nâng cao giá trị, đồng thời giúp cho các chủ sở hữu có nhiều cơ hội tiếp nhận đầu tư vào lĩnh vực sản xuất giống.

- Bên cạnh đó, sự vào cuộc, quan tâm của trung ương, của tỉnh và các địa phương về bảo hộ và phát triển tài sản trí tuệ; Cộng đồng, người tiêu dùng ngày càng đòi hỏi sản phẩm phải được bảo hộ SHTT và được kiểm soát nguồn gốc, xuất xứ.

Khó khăn:

- Số lượng, chủng loại các giống cây trồng mới, sáng chế được hỗ trợ bảo hộ, áp dụng còn hạn chế; Quá trình khảo nghiệm và công nhận giống rất phức tạp, trải qua nhiều khâu trong thời gian dài, cần sửa đổi, điều chỉnh các quy định về vấn đề này nhằm tạo điều kiện đơn giản hóa thủ tục và rút ngắn thời gian cho việc phóng thích những giống mới có tiềm năng ra sản xuất.

- Hầu hết các doanh nghiệp nghiên cứu giống cây trồng của tỉnh chủ yếu vẫn là nhỏ và vừa, năng lực nắm bắt về pháp luật nói chung và về SHTT còn hạn chế; các sản phẩm nói chung và nông nghiệp nói riêng vẫn ở quy mô nhỏ lẻ, khó kiểm soát nguồn gốc và chất lượng;

- Việc hỗ trợ các giống cây trồng mới mới dừng lại ở việc bảo hộ, vấn đề kiểm soát nguồn gốc và chất lượng sản phẩm, phát triển thương hiệu sản phẩm còn hạn chế.

- Vấn đề xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ vẫn có tiềm ẩn nguy cơ diễn ra.

- Nguồn nhân lực chất lượng cao về SHTT, chuyên gia về SHTT chưa có nhiều đồng thời chưa được quan tâm đúng mức.

**** Kiến nghị một số giải pháp nhằm thúc đẩy hoạt động bảo hộ giống cây trồng trên địa bàn tỉnh trong thời gian tới:***

Phát huy những mặt tích cực và khắc phục những hạn chế trong triển khai Chương trình phát triển tài sản trí tuệ giai đoạn 2016-2020, trong giai đoạn tới 2022-2025 đề nghị ngành Khoa học và Công nghệ tiếp tục nghiên cứu các giải pháp quản lý nhà nước về SHTT mang tính đồng bộ, hiệu quả hơn nữa để hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ cho doanh nghiệp và các chủ thể trên địa bàn tỉnh, đặc biệt đối với hoạt động bảo hộ giống cây trồng mới. Trong đó cần tập trung một số giải pháp sau:

+ Đẩy mạnh tuyên truyền, phổ biến Luật Sở hữu trí tuệ nhằm nâng cao ý thức cá nhân, tổ chức về tầm quan trọng của vấn đề sở hữu trí tuệ.

+ Tập trung nâng cao năng lực tạo lập và phát triển tài sản trí tuệ; đào tạo chuyên sâu, tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao về sở hữu trí tuệ đối với lĩnh vực

giống cây trồng cho các cơ quan nhà nước và doanh nghiệp, Viện nghiên cứu, trường Đại học…

+ Xây dựng chương trình hỗ trợ tài sản sở hữu trí tuệ đối với cây trồng, hỗ trợ các tác giả đăng ký bảo hộ giống cây trồng ra nước ngoài, đặc biệt là các quốc gia trong khu vực.

+ Tăng cường hiệu quả thực thi quyền sở hữu trí tuệ, chống xâm phạm quyền sở hữu trí tuệ. Thông tin, tuyên truyền, hướng dẫn cụ thể từng quy định đã được ban hành về khung mức phạt cụ thể cho từng hành vi vi phạm, xâm phạm.

+ Thúc đẩy thương mại hoá các hoạt động SHTT, tuyên truyền và nâng cao nhận thức về giá trị kinh tế và những lợi ích hợp pháp của việc thương mại hoá các sản phẩm trí tuệ cũng như việc tuân thủ nghiêm túc Luật SHTT. Khuyến khích thành lập tổ chức xã hội hoặc các bộ phận chuyên trách về SHTT trong Viện nghiên cứu, trường Đại học để tiến hành các công việc như đăng ký, khai thác quyền tác giả giống cây trồng nhằm kết nối sản phẩm được bảo hộ quyền với thị trường.

+ Tiếp tục tham mưu ban hành cơ chế, chính sách hỗ trợ hoạt động bảo hộ giống cây trồng mới trong giai đoạn 2022-2025.

Ngày 25/11/2020 Chủ tịch UBND tỉnh Thanh Hóa đã phê duyệt Đề án "Phát triển khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo tỉnh Thanh Hóa, giai đoạn 2021 - 2025" tại Quyết định số 5060/QĐ-UBND; Ngày 05/11/2021, UBND tỉnh Thanh Hóa đã ban hành Quyết định số 4408/QĐ-UBND về việc phê duyệt Chương trình hỗ trợ phát triển tài sản trí tuệ tỉnh Thanh Hóa giai đoạn 2021-2025; ngành Khoa học cần phối hợp chặt chẽ với các ngành, các địa phương để triển khai thực hiện đạt hiệu quả cao./.